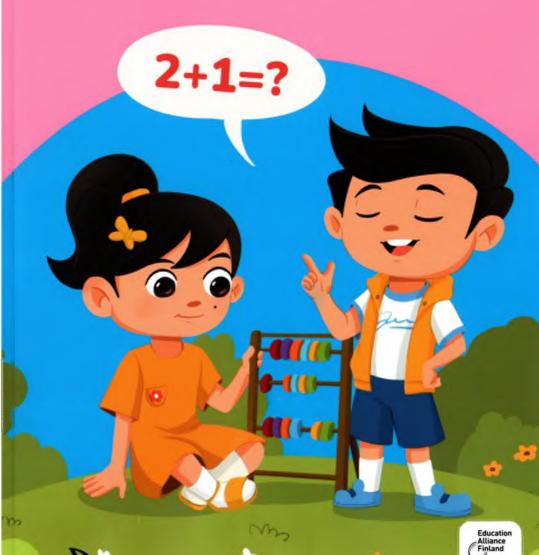
Matematika III qism

I.V. Repyova

Matematika 1- sinf III qism

Umumiy oʻrta ta'lim maktablari uchun darslik

Ta'limni rivojlantirish markazi huzuridagi Aniq fanlar bo'yicha ilmiy-metodik kengash tomonidan tavsiya etilgan

UO'K 51(075.3) **KBK** 22.1ya72 R 42

I. V. Repyova

Matematika. Umumiy oʻrta ta'lim maktablarining 1-sinfi uchun darslik, 3-qism / I. V. Repyova, Y. V. Zemlina. — Toshkent: "Novda Edutainment", 2023. — 80 b.

Taqrizchilar:

N. M. Usmanova – MMTV tasarrufidagi PMTIDUM ning oliy toifali

boshlang'ich sinf o'qituvchisi;

O. Sh. Yevstafyeva – MMTV tasarrufidagi PMTIDUM ning 1-toifali

boshlang'ich sinf o'qituvchisi;

M. M. Umarova – Toshkent shahar 222-umumiy oʻrta ta'lim maktabining

1-toifali boshlang'ich sinf o'qituvchisi;

M. I. Xujayeva – Toshkent shahar 142-umumiy oʻrta ta'lim maktabining

1-toifali boshlang'ich sinf o'qituvchisi.

Shartli belgilar:

 qalam bilan ishlash uchun topshiriq;

 yozma bajarish uchun topshiriq;

 ogʻzaki bajarish uchun topshiriq;

juft boʻlib ishlash;

o'ylang!

ISBN 978-9943-9706-5-6

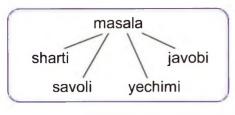
© I.V. Repyova

© "Novda Edutainment", 2023

Matematika - bu nima?

Salom! Darslikning uchinchi qismida biz matematikaning asosiy tushunchasi: masalalar bilan tanishamiz. Masalalar turlarini farqlashni va ularga doir ifodalar tuzishni oʻrganamiz. Biz mantiqiy masalalar bilan tanishamiz va bunday masalalar kundalik hayotimizda qarorlar qabul qilishimizda qanday yordam berishini tushunib yetamiz.

2	7	6
		1
4		

Masala bu — shartga va savolga ega boʻlgan matn. Masala sharti bu — masalani yechish uchun berilgan ma'lumotlar.

Masala savoli bu — topish kerak boʻlgan koʻrsatma. Masalaning yechimi bu — masalaning sharti boʻyicha savolga javob topish uchun tuzilgan matematik ifoda.

1. Masala tuzing. Savolga javob bering.

Bor edi 24 Keltirildi 12 Boʻldi

2. Masalaning sharti va unga mos kelgan savolni birlashtiring.

Maktabda 33 ta katta va 22 ta kichik xona bor.

Oʻgʻil bolalar qiz bolalardan nechta koʻp?

Sinfda 12 nafar qiz bola va 23 nafar oʻgʻil bola bor.

Likopchada nechta nok bor?

Likopchada 12 ta olma va olmalardan 7 ta kam nok bor.

Maktabda hammasi boʻlib nechta xona bor?

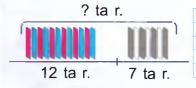

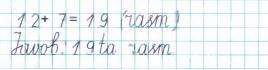
3. Sinfdoshingiz bilan musobaqalashing. Sonli zanjirnikim tezroq toʻldiradi?

4. Masalaning yechimini bilib oling.

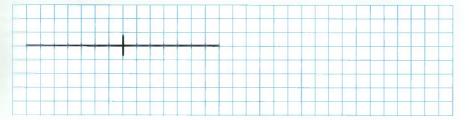
Oʻqituvchi darsga 12 ta rangli va 7 ta oq-qora rasm tayyorladi. Oʻqituvchi darsga nechta rasm tayyorlagan?

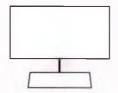

5. 4- masala modeliga muvofiq masalani yeching. Oʻquvchilar 4 ta masala va 12 ta misol yechdilar. Ular hammasi boʻlib nechta topshiriq bajardilar?

 Qalamni qogʻozdan uzmagan va chiziqlar ustidan ikki marta yurmagan holda shaklning ustidan chizib chiqing.

7. Soʻzni taxmin qiling. Bu nima?

U 26 + 31 T 68 - 31 B 45 + 54 K 96 - 54

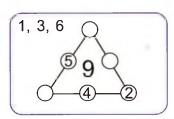
N 73 + 14 O 86 – 32

87	54	57	37	99	57	42
			-			

Masalani yechish rejasi:

- 1. Ma'lumotlarni tanlang
 - 2. Savolni aniqlang
 - 3. Ifoda tuzing

Isfalgan masalani yechish uchun reja tuzib olinadi.

1. Masalani yeching.

Soʻzni toping. Bu soʻz masalani yechishdagi amallar ketma-ketligini anglatadi.

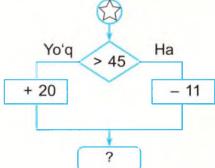
Α	49+(11	+ 9)		M	60+(5	6 - 16	
G	37-(45	- 22		0	96-(6	4+22	
T	56+(32	- 11		R	32+(3	3+31)	
L	85+(86	- 74)		Т	21+(7	8-34)	
			4.0		77	0.5	100

69	97	14	10	96	77	65	100

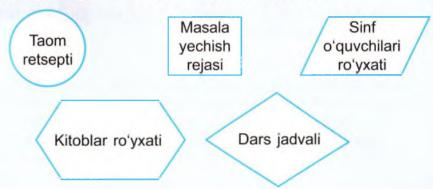
3. Algoritm bajarilgandan soʻng yulduzchalardagi sonlardan nima hosil boʻladi.

4. Algoritmga ega bo'lgan shakllarni bo'yang.

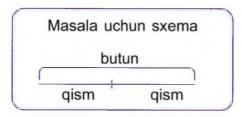

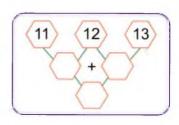
5. Toʻla va boʻsh stakanlar navbat bilan joylashsin. Faqat bitta stakanni qoʻlga olishga ruxsat beriladi.

77. Sodda masalalar

Masalani yechish rejasi algoritm deyiladi.

- 1) berilganlarni aniqlash;
- 2) masalaga savol tanlash;
- 3) ifoda tuzish;
- 4) uning qiymatini hisoblash;
- 5) javobini yozish.

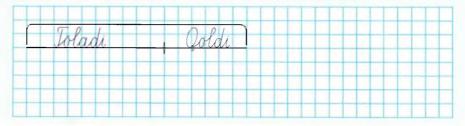

1. 88 ta yangi oʻqish darsligidan 30 tasi keltirildi. Yana nechta kitob keltirilishi kerak?

2. Sayohatga 36 nafar oʻquvchi borishi kerak edi. 24 nafar oʻquvchining ota-onasi chiptaga pul toʻladi. Yana nechta ota-ona pul toʻlashi kerak?

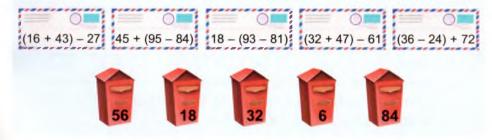

3. Taqqoslang.

20+34-44	25+70-70+23
17+22140	33+66 22+77

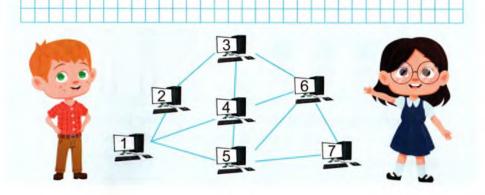

4. Xatjild ustidagi ifodaning javobi yozilgan pochta qutisiga tushishi kerak. Barcha qutilarga oʻz konvertlarini soling.

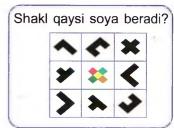
5. Qogʻozdan qalamni uzmagan hamda bitta chiziq ustidan ikkinchi marta oʻtmagan holda havorang chiziqlar ustidan chizib boring. Yoʻlingizda qaysi raqamli kompyuterdan oʻtgan boʻlsangiz, shu raqamlarni tartib bilan yozing.

78. Masala shartining berilish usullari

matn rasm qisqacha sharti sxema

Masala sharti matn, rasm yoki sxema koʻrinishida berilishi mumkin.

1. Matn.

Abror 12 ta oʻquv filmini tomosha qildi. Uning tomosha qilish uchun 24 ta filmi bor. Abrorda jami nechta ta'limiy film bor?

2. Rasm.

Robotlar jami nechta?

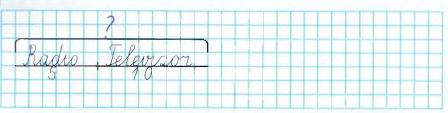

3. Qisqacha sharti.

4. Sxema.

5. Har bir juftlikda ifodalar qanday qoida boʻyicha tuzilgan? Ularning qiymatini hisoblang.

a) 23+6	b) 4 5 + 5 2
26+3	42+55
d) 1 f + 2 f	e) 3 4+ 4 3
11+27	33+44

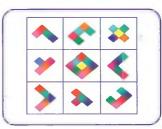

6. Sinfdoshingiz bilan musobaqalashing. Kim tezroq sehrli kvadratni toʻldiradi? Ustun va qatorlardagi sonlar yigʻindisi 15 ga teng boʻlishi kerak.

ĺ		9		8		
ı	3		7		5	
ı	8			6		2

butun, qismlar masalalar yechish ifodalar

1. Agar bitta robot mashinaga 46 qop, ikkinchisi 42 qop chiqindi yuklasa, mashina necha qop chiqindini shahardan olib chiqadi?

2. Misollarni yeching. Javoblarni kamayish tartibida joylashtiring. Harflarni yonma-yon yozing, shunda siz odamga oʻxshash robotning nomini bilib olasiz.

Α	53+41	D 40-30	N 97-16
0	28+21	D 20+50	R 93-32
1	14+32	Javob:	

3. Rasmga koʻra masala oʻylab toping, ifoda tuzing va uning qiymatini toping.

25

4. Koʻrgazmada robotlar toʻplagan ballar jadvalga yozilgan. Eng katta umumiy ball toʻplagan robot gʻolib sanaladi.

		Bibi	AA Pinki	Aybo
1- topshiriq	5	4	5	3
2- topshiriq	3	4	2	5
3- topshiriq	5	2	4	4
Umumiy ball				

Musobaqada qaysi robot gʻolib boʻldi?

5. Sinfdoshingiz bilan musobaqalashing. Kim birinchi boʻlib oʻzining robotini yonayotgan uyga olib oʻtadi? Kataklardan shunday yurish kerakki, misollarning birinchi soni oldin kelgan misolning natijasiga teng boʻlsin.

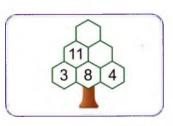
88-14	74 + 11		73+12	30+43
30+58	22+52	32+15	40+33	57-27
49-19	24 + 25	45–13	31+11	42+15
40+9	36-12	48 + 11	56-25	30+12
20+10	30+6	24-14	40+16	30+10

butun va qismlar qism + qism = butun

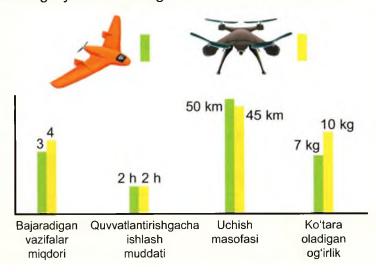
1. Masalaga ifoda tuzing va uni yeching.

? ta dron

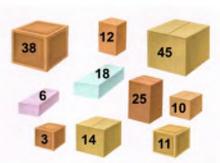

2. Kichik loyiha. Fermer oʻz dalalarini kuzatib turish uchun dron sotib olishni rejalashtirdi. Fermerga eng yaxshi dronni tanlashiga yordam bering.

 Katta dronlar 30 kg gacha boʻlgan yuklarni yetkazib bera oladi. Bunday dron koʻtara oladigan ogʻirlikdagi yuklarni umumiy chiziq bilan aylanaga oling.

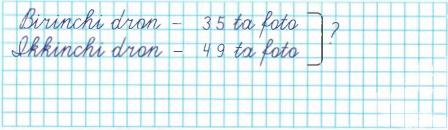

4. Hisoblang.

34+11	47+21	23+35
53-11	18-16	98-56

5. Masalani yeching.

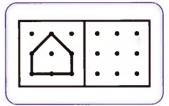
6. O'rdakchaning og'irligini toping.

81. Butunni topishga doir masalalar

butun va qismlar qism + qism = butun

1. Hisoblang.

7+4	6+6	3+9
8+5	9+7	8+8
6+9	7+7	7+8

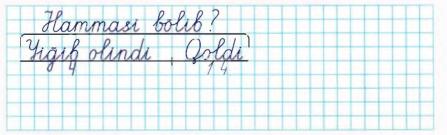

2. Masala shartini qisqacha ifodalang va yeching. Uy ishlariga yordam beruvchi robotni yaratish ustida 12 nafar muhandis va 8 nafar dasturchi ishladi. Hammasi boʻlib robotni necha kishi yaratdi?

3. Sxema boʻyicha toʻrtta masala tuzing. Masalalarga ifoda tuzing va ularning qiymatlarini toping. Masalalarning umumiyligi nimada? Nima bilan farq qiladi?

4. Eng yaxshi robot-changyutgichni tanlashga yordam bering. Har bir xossasi talab darajasida ekanligiga ahamiyat bering va shu katakni boʻyang. Qaysi birida boʻyalgan kataklar koʻp? Eng yaxshisini qalam bilan aylanaga oling.

	"Aqlli robot"	"Uy bekasi roboti"
Chang tortish quvvati	100	85
Ishlash vaqti	2 soat	2 soat
Ovoz chiqarib ishlash darajasi	45	50
Robotning balandligi	6 santimetr	7 santimetr
Toʻsiqlarni koʻrish xossasi	+	+
Tozalash (suv bilan)	+	_
Kafolat	2 yil	1 yil

5. Qanday qilib yigʻindining qiymatini tezroq hisoblash mumkin ekanini oʻylab toping.

1+3+5+	7 + 9		
1+2+3+	7+8+9		
1+2+3+	4+5+6-	7 + 8 + 9	

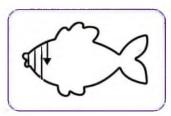
6. 2, 3, 6, 8, 9 raqamlarining hammasidan foydalanib, tenglik tuzing.

MAKTABUACHA WA MAKTAB TALIM BOLIME 33-UNUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABI

RISHTON TURKAN

Butun va qismlar qism + qism = butun

1. Sonlarni 10 gacha toʻldiring.

9+ = 10	5+ - 4 = 10	<u>+ 8 = 10</u>
+ 5= 10	2+3+ = 10	+ 1 = 10

2. Hisoblang.

7+3=	5+6=	9 + 4 = 1	7+9=
6+4=	8 + 7 =	5+8=	9+8=

3. Kasalxonada nechta robot ishlayapti?

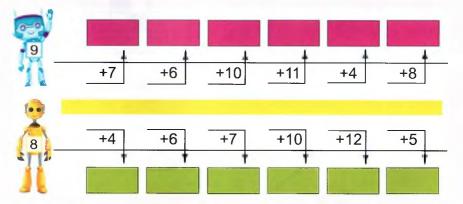

4. Kasalxonaning ikkinchi qavatida bir necha bemor davolanyapti. Ulardan yetti nafari dorilarini olishdi. Qolgan toʻrt nafar bemorga dorilarni robot olib boradi. Kasalxonaning ikkinchi qavatida necha nafar bemor davolanyapti?

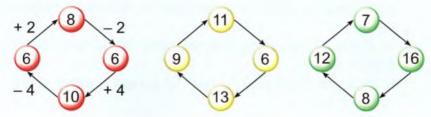
5. Sinfdoshingiz bilan musobaqalashing. Yoʻlakdan robotni kim tezroq olib oʻtadi? Kim toʻgʻri bajardi?

6. Har bir strelkaning ustida qanday son va qanday amal belgisi turishi kerak? Namunada topshiriq qanday bajarilganini koʻring.

Namuna:

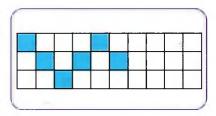

- 7. a) 1 dan 20 gacha boʻlgan sonlarni ortib borish tartibida ayting.
 - b) 2 dan 20 gacha boʻlgan juft sonlarni ayting.
 - d) 5 dan 30 gacha boʻlgan sonlarni beshtalab sanang.
 - e) 10 dan 100 gacha bo'lgan sonlarni o'ntalab sanang.
 - f) 5 dan 15 gacha boʻlgan sonlarni teskari tartibda sanang.
 - g) 99 sonining "qoʻshnilarini" ayting.

Butun va qismlar qism + qism = butun butun – qism = qism

1. Ushbu qismlarning bir butunligi nimadan iboratligini toping.

- 2. a) Birinchi qoʻshiluvchi 7, ikkinchisi 13. Yigʻindini toping.
 b) Qismlari 6 va 12 sonlaridan iborat boʻlgan butunni toping.
 d) Yigʻindi 13, ikkinchi qoʻshiluvchi 4. Birinchi qoʻshiluvchini toping.
 - e) Butun 17 ga, uning ikkinchi qismi 10 ga teng. Birinchi qismini toping.
 - f) 20 sonini hosil qilish uchun 17 soniga qanday sonni qoʻshish kerak?
 - g) 19 sonini hosil qilish uchun qanday sonni 13 ga qoʻshish kerak?

3. Masalani yeching. Robototexnika mashgʻuloti uchun 46 ta qism tayyorlandi. Ushbu qismlarning 36 tasidan robot yasaldi. Nechta qism qoldi?

4. Bo'sh katakchalarni to'ldiring.

40+ = 68	12+ = 46	53+== 60
+ 34=98	— + 3 6= 7 6	+ 73=80

5. Soʻroq belgilari ortida nima yashiringan?Bunda 24 ta egri chiziq + ? ta siniq chiziq = 69 ta chiziq

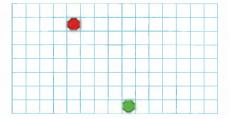
17 ta uchburchak + ? kvadrat = 79 ta shakl bo'lsa-chi?

62 ta konus + ? silindr = 89 ta hajmli jism boʻlsa-chi?

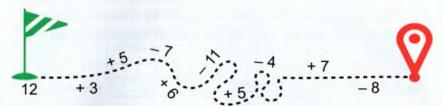
6. Robot qizil doirachadan yashil doirachagacha bosib oʻtgan yoʻlining algoritmini belgilang.

- a) $1 \rightarrow$, $3 \downarrow$, $3 \leftarrow$, $3 \downarrow$, $2 \rightarrow$
- b) $1\rightarrow$, $3\downarrow$, $4\leftarrow$, $2\downarrow$, $1\rightarrow$
- d) $1 \rightarrow$, $2 \downarrow$, $2 \rightarrow$, $4 \downarrow$, $1 \rightarrow$
- e) $1 \rightarrow$, $2 \downarrow$, $2 \rightarrow$, $1 \downarrow$, $1 \rightarrow$

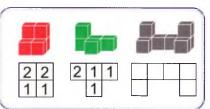
7. Topshiriqni bajarib boʻlgandan soʻng, robot 9 sonini hosil qildi. U topshiriqni toʻgʻri bajarganmi? Tekshiring.

84. Qismlarni topishga doir masalalar

Butun va qismlar qism + qism = butun butun – qism = qism

1. Jadvalni toʻldiring.

Qoʻshiluvchi	13	42		11	98		
Qoʻshiluvchi	54		13		1	60	40
Yigʻindi		68	57	21		100	40

2. Toping.

17 soni hosil boʻlishi uchun 13 soniga nechta birlik yetmaydi?

90 soni hosil boʻlishi uchun 50 soniga qaysi sonni qoʻshish kerak?

56 soni hosil bo'lishi uchun 53 sonini nechtaga orttirish kerak?

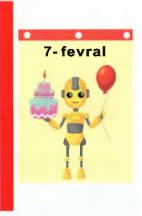

3. Butun Jahon robototexnika kuniga bag'ishlangan bayramda 18 ta to'garak qatnashchisi va ularning ota-onalariga maxsus belgilar tarqatildi. Agar 48 ta maxsus belgi tarqatilgan bo'lsa, bayramga nechta ota-ona kelgan?

4. Taqvimdan foydalanib, masalani yeching. Aziz butun Jahon robototexnika kuniga bagʻishlangan bayramni nishonlash uchun 17 kun qolganini taqvimga qarab hisobladi. U hisobni qaysi sanadan boshlagan?

	Dushanba	Seshanba	Chorshanba	Payshanba	Juma	Shanba	Yakshanba
			1	2	3	4	5
Yanvar	6	7	8	9	10	11	12
2	13	14	15	16	17	18	19
7	20	21	22	23	24	25	26
d	27	28	29	30	31	1	2
	3	4	5	6	7	8	9
2	10	11	12	13	14	15	16
Fevra	17	18	19	20	21	22	23
	24	25	26	27	28	29	

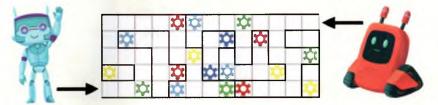

5. Ortiqcha ifodani koʻrsating.

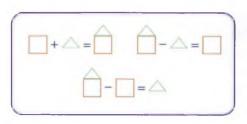
a) 8-3	5+3	8-5	5-3
b) 9 + 4	13-9	4+1	13-4
d) 6+14	14-6	20-6	20-14

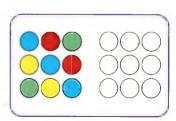
6. Sinfdoshingiz bilan musobaqalashing. Kimning roboti koʻproq detal yigʻadi? Labirintda nechta detal qoladi?

87. Masalalar yechish

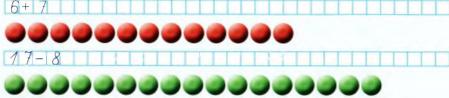

1. Rasmda amallarni ifodalang.

2. Masalalarni yeching. Joʻnatma Yevropadan Oʻzbekistonga 5 kun davomida samolyotda va yana 5 kun poyezdda keltirildi. Joʻnatma necha kunda kelgan?

Pochtachi 78 ta xonadonga xatlarni yetkazishi kerak. Agar u 32 ta xonadonga xatlarni yetkazgan boʻlsa, yana nechta xonadon qoldi?

3. Noto g'ri turgan qutilar ustiga chiziq torting.

45 dan katta boʻlgan

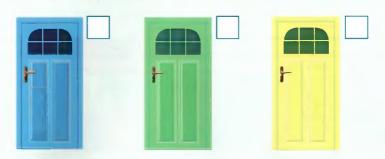

4. Rasmda pochtadan uygacha boʻlgan yoʻl tasvirlangan. Chiziqlar yonida yozilgan raqamlar shu masofani bosib oʻtishga sarflangan vaqtni anglatadi. Pochtachining uyiga tezroq yetib borishiga yordam bering. Eng qisqa yoʻlni boʻyang.

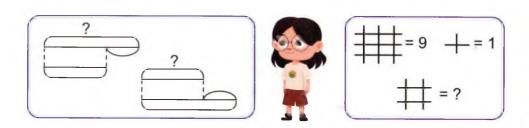

5. Pochtachi havorang, sariq va yashil ranglardagi 3 ta xat olib keldi. Xatning rangi eshik rangiga mos kelmaydi. Sariq xatni oʻrtadagi eshikka olib kelmadi. Darchalarda qoldirilgan xatlarning rangini tasvirlang.

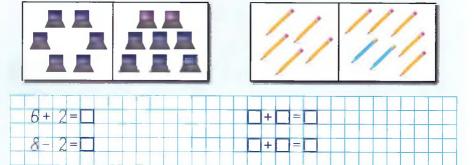

86. Sonni orttirish va kamaytirishga doir masalalar

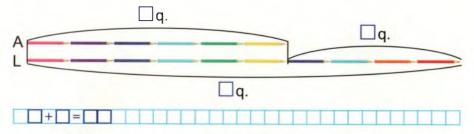

1. Har bir juftlikdagi rasmlarni taqqoslang. Rasmlarda nima oʻzgardi?

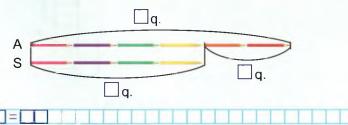

2. Azizning 6 ta rangli qalami bor. Lolada esa 4 ta qalam koʻp. Lolaning nechta rangli qalami bor?

3. Saidning qalamlari Aziznikidan 2 ta kam. Saidning nechta rangli qalami bor?

4. Kompyuter xonasidagi stollar ikki qator qilib qoʻyilgan. Chap tomonda 6 ta, oʻng tomonda esa 1 ta stol kam. Oʻng tomonda nechta stol bor?

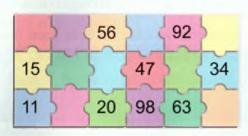

5. Tokchaning ustki qatorida 7 ta darslik turibdi. Pastki qatordagi darsliklar soni ustki qatordagi darsliklardan 4 ta koʻp. Pastki qatorda nechta darslik bor?

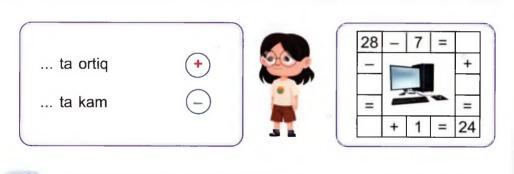

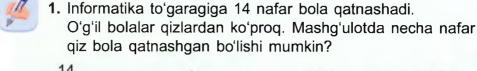

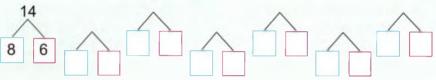
6. Bir xil rangdagi kataklarning boʻshiga koʻrsatilgan sondan 1 ta katta sonni yozing.

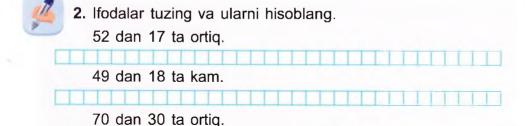

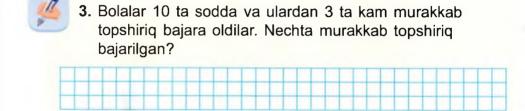
87. Sonni orttirish va kamaytirishga doir masalalar

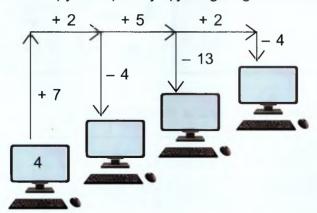

4. Har bir kompyuter ganday giymatga ega boʻladi?

5. Sonlarni oʻsish tartibida yozing. Har bir keyingi son qanchaga ortadi?

1, 9, 5, 3, 7.

3, 12, 6, 15, 9.

6. Sonlarni kamayish tartibida yozing. Har bir keyingi son qanchaga kamayadi?

7, 5, 6, 4, 3.

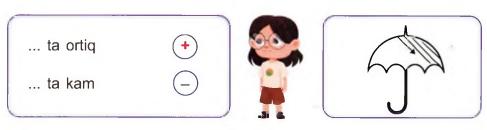
5, 20, 25, 15, 10.

7. Xabar joʻnatilayotganda ortiqcha belgilar aralashib ketdi. Shu xabarni oʻqiy olasizmi?

!7A23V9%V61A5?L// >Oʻ(6Y4L54A--, 9K*E%2Y1>I<5N2! #S68Oʻ1Y1@L!5A?.

88. Sonni orttirish va kamaytirishga doir masalalar

1. Berilgan shart bo'yicha masala yeching.

Ögil bolalar – 18 ta dovra + Qız bolalar – ?, 3 ta dovra kam - Yechilishi:

2. Shakllarni topshiriq shartiga koʻra boʻyang.

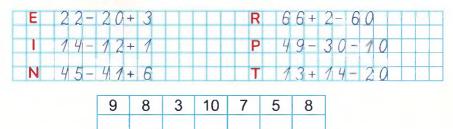

3. Har bir kompyuter qanday sonni qabul qiladi?

4. Misollarni yeching va yashiringan soʻzni toping. Qanday soʻz hosil boʻldi?

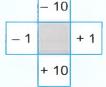
5. Namuna boʻyicha kataklarni toʻldiring.

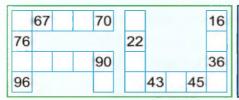
yuqoriga: - 10

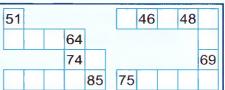
pastga: + 10

chapga: - 1

oʻngga: + 1

6. Boʻsh kvadratga kerakli shaklni chizib, qatorni davom ettiring.

7. Keyingi ikkita sonni yozing.

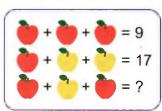
1, 5, 2, 6, 3, 7, ,

10, 90, 11, 89, 12, 88, ,

89. Sonni orttirish va kamaytirishga doir masalalar

... ta ortiq qancha ortik? ... ta kam qancha kam?

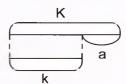

1. Sxemalarni toʻldiring va savollarga javob bering.

7 soni	11 soni	16 soni	50 soni
9 sonidan	8 sonidan	19 sonidan	40 sonidan
qancha kichik?	qancha katta?	qancha kichik?	qancha katta?

2. Tengliklarni toʻldiring. "Katta son", "kichik son", "ayirma" soʻzlaridan foydalaning.

3. Jonli gidning surat haqidaqi hikoyasi 12 minut, virtual gidning hikoyasi esa 5 minut kam vaqt davom etadi. Virtual gid surat haqida qancha vaqt hikoya qiladi?

4. Tushirib qoldirilgan sonlarni yozing.

8+	=	17	8 (2-1	= 2	0		43=30	
1 +		11			0=8		40+	75 5 6	H
		/ /		11/	0		10:		

5. Namuna boʻyicha toʻldiring.

28					
37 38 39	21	55	29	62	32
48					

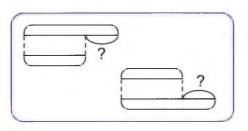
6. Agar:

- a) birliklar xonasining raqami 2 ga orttirilsa, 72 soni;
- b) oʻnliklar xonasining raqami 5 ga orttirilsa, 34 soni;
- d) o'nliklar xonasining raqami 7 ga orttirilsa, 28 soni;
- e) birliklar xonasining raqami 3 ga orttirilsa, 61 soni qanday son boʻladi?

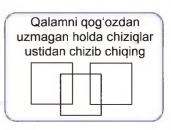

7. Kubchalarning qaysi biri katta kubning ichida turishi kerak?

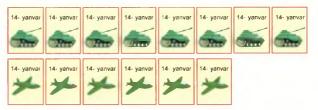

- Masalani yeching.
 Bayramga 1-"A" sinf oʻquvchilari 8 ta rasm, 1-"B" sinf oʻquvchilari 6 ta rasm chizishdi.
 - a) Bolalar hammasi boʻlib nechta rasm chizishgan?
 - b) Kim koʻproq va qanchaga koʻp rasm chizgan?

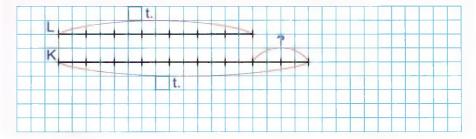

Bir son boshqasidan qancha katta ekanligini bilish uchun katta sondan kichikroq sonni ayirish kerak.

2. Lola bilan Komila sharlarni bogʻlash uchun tasmalar qirqishdi. Lola 7 ta tasma, Komila 9 ta tasma qirqdi. Kim koʻp va qancha koʻp tasma qirqdi?

3. 14- yanvardagi namoyishda 7 ta tank va 10 ta harbiy mashina ishtirok etdi. Qaysi mashina koʻp va qancha koʻp ishtirok etdi?

4. Nechtadan harbiy texnika vositasi tasvirlanganini sanang. Strelkalarni eng katta sonlardan eng kichik sonlar tomonga qarab chizib boring.

Qaysi qatorda hamma mashinalar bir tomonga qarab harakatlanyapti? Bir xil mashinalar toʻplamiga ega boʻlgan ikkita qatorni toping. Qaysi qatorda mashinalar har xil?

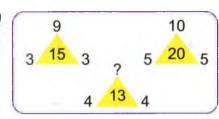
5. Jadvalni toʻldiring.

7	10 gacha	3	9	1	5
	20 gacha	12	15	17	19
	12 gacha	9	8	6	1

91. Taqqoslashga doir masalalar

qancha katta? qancha kichik?

 Quyosh atrofida aylanuvchi sayyoralar: Merkuriy, Venera, Yer, Mars, Yupiter, Saturn, Uran, Neptunni koʻzdan kechiring.

Sayyoralarning nomlarini ular oʻlchamining kichrayib borishi tartibida yozing.

2. Savollarga javob bering.

Sayyoralarning yoʻldoshlari soni							
Merkuriy	Venera	Yer	Mars	Yupiter	Saturn	Uran	Neptun
0	0	1	2	79	82	27	14

- a) Uranning yoʻldoshi koʻpmi yoki Neptunnikimi? Qancha koʻp?
- b) Yupiterning yoʻldoshi koʻpmi yoki Marsnikimi? Qancha koʻp?
- d) Qaysi sayyoraning yoʻldoshi eng koʻp?
- e) Qaysi sayyoraning yoʻldoshi yoʻq?
- f) Yupiter sayyorasining yoʻldoshi Saturn sayyorasining yoʻldoshidan qancha kam?

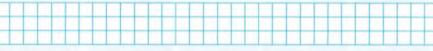

3. Masalani yeching.

Toʻgʻri javoblari uchun birinchi qator 14 ta yulduzcha, ikkinchi qator 19 ta yulduzcha oldi. Ikkinchi qator birinchi qatorga qaraganda qancha koʻp yulduzcha oldi?

4. Ifoda tuzing va uni hisoblang. (53 + 45) ifodaning qiymati 67 sonidan qancha koʻp?

30 soni (20 + 50) ifodaning qiymatidan qancha kam?

5. 16 soni 18 sonidan qancha kichik boʻlsa, 7 sonidan shuncha kichik boʻlgan sonni toping.

6. Yashiringan soʻzlarni aniqlab yozing va "ortiqcha" soʻzni toping.

	а	b	d	е
1	Q	V	R	0
2	Р	Α	U	Т
3	Е	Υ	Ν	Sh
Λ	V	Ш	N/I	1

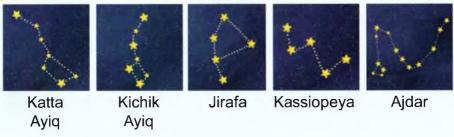
- 1) a1 d2 a4 e1 e3
- 2) b1 a3 d3 a3 d1 b2
- 3) b3 d2 a2 e4 e2 a3 d2
- 4) a4 a3 d1

gancha katta? gancha kichik?

5	3	1
1	5	
3		5

1. Har bir yulduzlar turkumida nechtadan yulduz bor?

- A) Qaysi yulduzlar turkumida yulduzlar eng ko'p?
- B) Ajdar yulduzlar turkumidagi yulduzlar soni Jirafa yulduzlar turkumidagi yulduzlar sonidan qancha koʻp?
- D) Qaysi yulduzlar turkumida yulduzlar soni teng.

2. Taggoslang.

22+3-22+4	46+203+46	43+5-45+3
$\alpha + 3\square \alpha + 5$	6+10-10+6	C + 11 12 + C

3. Quyidagi narsalarni ular yorqinligining ortib borishi tartibida joylashtiring.

4. 7 sonidan 8 ta ortiq boʻlgan sonni toping.

16 sonidan 9 ta kam boʻlgan sonni toping.

70 soni 85 sonidan qancha kam?

5. Sinfdoshingiz bilan musobaqalashing. Kim tezroq bajardi? Kim toʻgʻri bajardi?

6. 6 va 12 sonlarining o'rtasida qaysi son yotadi?

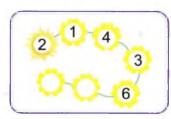

7. Nuqta oʻrniga kerakli harfni qoʻying.

qancha katta? qancha kichik?

1. Yuriy Gagarin 27 yoshida koinotga uchgan. Vladimir Janibekov birinchi marta 36 yoshida koinotga uchgan. Qaysi birining yoshi katta va necha yoshga katta edi?

2. Hisoblash natijalarini oʻsish tartibida joylashtiring va yashiringan soʻzni toping.

Е	E	К	L	0	Р	S	Т
35 – 5	24 – 10	65 – 22	42 – 21	76 – 15	97 – 12	57 – 17	30 – 20

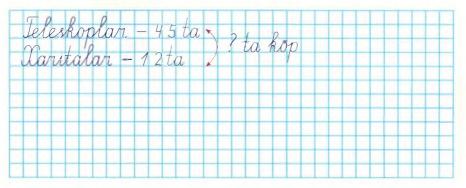
3. Ifodalarni yozing va ularning qiymatlarini toping. 26 va 13 sonlari yigʻindisini toping.

77 va 12 sonlari ayirmasini toping.

76 soni 88 sonidan qanchaga kichik?

4. Berilgan qisqacha shart boʻyicha masala tuzing va uni yeching.

5. Rasmga qarab tuzish mumkin boʻlgan barcha tengliklarni yozing.

6. Taqqoslang.

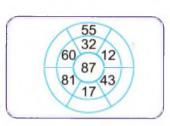

7. Yulduzlarni shunday boʻyangki, sariqlar qizillardan, qizillar koʻklardan va koʻklar yashillardan koʻp boʻlsin.

murakkab ifodalar amallar tartibi

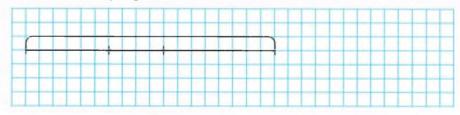

1. Qulay usul bilan hisoblang.

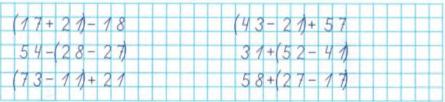

2. Ochiq darsda uch nafar oʻquvchi soʻzga chiqishi kerak. Birinchi oʻquvchi sheʻrni 3 minut, ikkinchi oʻquvchi 2 minut, uchinchi oʻquvchi 4 minut davomida oʻqidi. Ular necha minut oʻqishgan?

3. Hisoblang.

 PAXTA, SODDA va DASTA soʻzlaridagi bir xil harflar bir xil shakllar bilan almashtirildi. Shu soʻzlarning yashiringan rasmlarini koʻrsating.

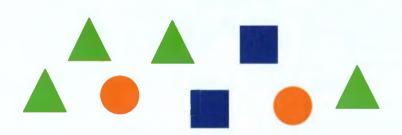

Mantiqiy masalalar shunday masalalarki, ular hisoblash yoʻli bilan emas, balki fikrlash orqali yechiladi.

 Kvadrat va doiralarni chizishni shunday davom ettiringki, kvadratlar doiralardan 2 ta ortiq, doiralar uchburchaklardan 1 ta kam boʻlsin.

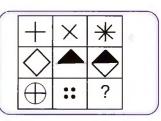

6. Qizil rangli toʻgʻri chiziq chizing. Shu toʻgʻri chiziq bilan kesishishmaydigan koʻk rangli yopiq egri chiziq chizing.

toʻliqsiz shart savol

1. Matnlarni shunday toʻldiringki, ulardan masala hosil boʻlsin.

Oilaviy albomda 15 ta oq-qora va 55 ta rangli suratlar bor. Hurmat taxtasida 15 nafar oʻquvchi va 12 nafar oʻqituvchi suratlari bor.

2. Rasmlarga qarab, masala shartini toʻldiring. Maktab binosida __ ta kamera, hovlisida __ ta kamera oʻrnatilgan. Maktabda nechta kamera bor?

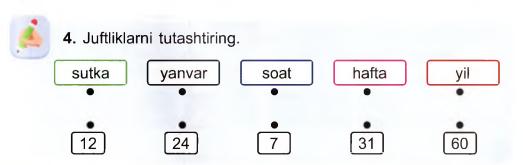

3. Berilgan shart boʻyicha sonli ifoda tuzing va hisoblang.

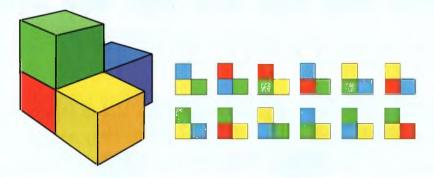
1õnl.	3 bv	l. +	5õnl. 6	birl. =
= 7onl	.8 bir	l	Zönl. 1	birl. =
= 3 än/	akin	P+	4 onl =	
=	. 3 000	<i>U.</i> T	70100 -	

95. Shartni yetishmayotgan ma'lumotlar bilan toʻldirish

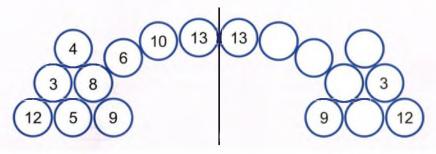

5. Agar shaklga yonidan, yuqoridan, pastdan qarasangiz, uning koʻrinishi qanday shaklga oʻxshaydi? Toʻgʻri variantlarni qalam bilan aylanaga oling.

6. Qonuniyatni aniqlang va boʻsh doirachalarni toʻldiring. Shaklning chap va oʻng qismlari nimasi bilan oʻxshash?

mantiqiy masalalar variantlarni tanlash

$$\frac{1}{u} + \frac{1}{u} = 45$$
 $\frac{1}{u} + \frac{1}{u} = 67$
 $\frac{1}{u} + \frac{1}{u} = ?$

1. Sayrdan oldin oʻquvchilar maktab oshxonasida ovqatlanishdi. Ular 6 ta stolni egallashdi, 1 ta stol boʻsh qoldi. Shu stolning nomeri qanday boʻlish mumkin? 6 ta stolni band qilishning nechta usuli bor?

2. Aziz 4 ta finjon qoʻyilgan stolga oʻtirdi. U 2 ta finjonni necha usulda tanlashi mumkin? Tasvirlang.

Barcha mantiqiy mazmunga ega masalalar yechimlarni tanlash usuli orqali yechiladi. Buning uchun masala yechimlarining har xil usullarini yozib chiqish kerak boʻladi.

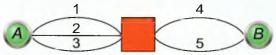

3. Oʻquvchilarni avtobusda sayrga olib borishdi. Sayr rahbari istagan avtobusda ketishi mumkin. Rahbarda avtobus tanlashda nechta imkoniyat bor?

4. Oʻquvchilar sayrda *A* yalanglikdan *B* yalanglikka oʻtishlari kerak.

Barcha mumkin boʻlgan yoʻllarni yozing.

1/2

5. Sayrning oxirida har bir oʻquvchiga sharbat va somsa tarqatildi. Sharbat olmali (O) va apelsinli (A), somsa goʻshtli (G) va kartoshkali (K) edi. Sharbat va somsalarni tanlashning necha xil usulini tuzish mumkin?

OG, ____,

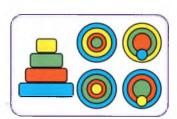

6. Misollarni yeching va siz variantlarni tanlashga doir masalalarni matematikaning qaysi bo'limi o'rganishini bilib olasiz.

A	13	3 + 3	1		B	59-	36		N	81	- 7	
	6 7	7 – 3	2		K C	3 4 +	15		T	13	+ 7	
O	7 8	+ 1	1		M	12-	12		R	21	+ 2 (
				1	1							
49	89	60	23	35	11	44	20	89	41	35	49	44

tarkibli masalalar murakkab ifodalar amallar tartibi

1. Hisoblang.

2. Hammasi boʻlib nechta tugmacha bor?

14 ta

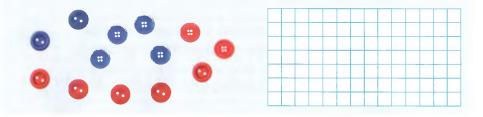
- 6 ta koʻp

3. Lola qoʻgʻirchogʻiga 12 ta koʻylak, Komila esa undan 2 ta koʻp koʻylak tikdi. Ikkala qoʻgʻirchoqda hammasi boʻlib nechta koʻylak boʻldi? Ifoda tuzing va uning qiymatini toping.

4. Tugmachalarni guruhlarga ajrating. Tugmachalar qanday xossalari boʻyicha boʻlindi? Ifodalar yozing.

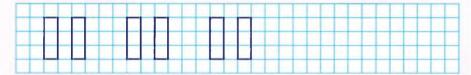

5. Taggoslang.

6. Malikaning har xil rangdagi 3 ta lentasi bor. U ikkita lenta bilan sochini oʻrmoqchi. Malika lentalarni tanlashda nechta usuldan foydalanadi? Usullarni turli ranglarga bo'yang.

7. Bir ipni ifodalar qiymati 13 ga teng bo'lgan tugmalardan o'tkazing. Ikkinchi ipni ifodalar qiymati 15 ga teng bo'lgan tugmalardan oʻtkazing. Ipni egri chiziq koʻrinishida tasvirlang.

$$14 - 2$$

$$6 + 7$$

$$9 + 6$$

$$66 - 53$$

$$88 - 73$$

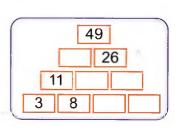
47 - 34

45 - 30

Nechta tugma ipga tizilmagan? Amallarni bajaring va javobini toping.

ketma-ketliklar mantiqiy masalalar

1. Toʻgʻri ketma-ketlikni tuzing.

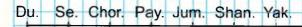

2. Kecha Lolaning tugʻilgan kuni boʻldi. Ertaga juma. Lolaning tugʻilgan kuni haftaning qaysi kuni boʻlgan?

3. Komilaning kitoblari Nigoraning kitoblaridan koʻp. Nigoraning kitoblari Saidaning kitoblaridan koʻp. Kimning kitoblari koʻproq: Komilanikimi yoki Saidanikimi?

kam koʻp

4. Har bir qatorda keyingi kelagigan ikkita sonni yozing.

1, 2, 3, 4, 5, 6, ...

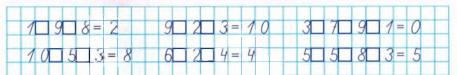
2, 4, 3, 5, 4, 6, ...

1, 4, 2, 5, 3, 6, ...

2, 5, 3, 6, 4, ...

5. Toʻgʻri tenglik hosil boʻlishi uchun kataklarga "+" yoki "—" belgilaridan mosini qoʻying.

6. Muzqaymoq, somsa va shokoladning narxlari 5 ming, 10 ming va 12 ming soʻmdan. Agar shokolad muzqaymoqdan qimmat, biroq somsadan arzon boʻlsa, ulardan har birining narxini toping.

arzon qimmat

7. Qonuniyatni toping va davomini toʻrtinchi kvadratda tasvirlang.

8. Aziz har keyingi kun oldingi kunga qaraganda 1 bet ortiq kitob oʻqigan. Agar u 4 kunda 10 bet oʻqigan boʻlsa, unda u har kuni necha betdan kitob oʻqigan boʻladi?

uzunlik uzunlik oʻlchovi santimetr

OVQAT = 25314

QAVAT = 31514

VAQT = ?

1. Qadim zamonlarda uzunlikni quyidagicha oʻlchaganlar:

Partaning uzunligini tirsaklarda oʻlchang. Daftarning uzunligini dyumlarda oʻlchang. Sizning fikringizcha, nima uchun odamlar hozir bu usullardan foydalanmaydilar?

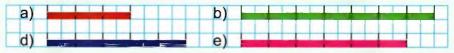
2. Oʻz chizgʻichingizni koʻrib chiqing. Ikki uzun boʻlinma orasidagi masofa santimetr deyiladi. Sizning chizgʻichingiz necha santimetrdan iborat?

Qisqa narsalarning uzunligi santimetrlarda, uzun narsalarniki — metrlarda oʻlchanadi.

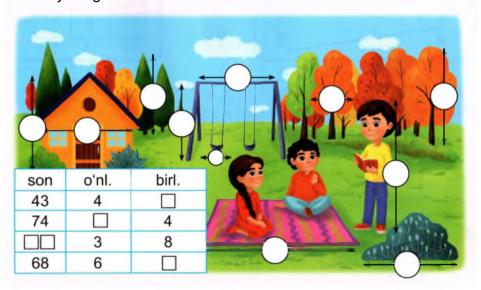

3. 1 santimetr 2 katakni tashkil etadi. Kesmalarning uzunligini toping.

 Bolalar maydonchasidagi narsalarning uzunligini qaysi birliklarda oʻlchaysiz? Shu birliklarni doirachalar ichiga yozing.

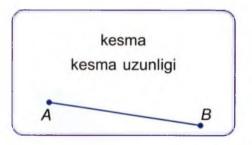
5. Bo'sh katakchalarni to'ldiring.

<u> </u>	3+11=19	17=10
— + 5= 16	18-11=2	19-11=9

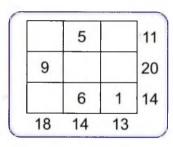

6. Dizayner ish qurollarining uzunligini oʻlchang va yozing.

1. Arqon oling va uning oʻrtasidan bir boʻlak kesib oling. Nima hosil boʻldi? Sizning kesmangizning boshi va oxiri bormi? Nima uzunroq: kesmami yoki toʻgʻri chiziqmi?

 Kesmaning boshi va oxiri nuqtalar bilan belgilanadi. Nuqtalar lotin alifbosining bosh harflari bilan belgilanadi. Berilgan chiziqlar orasidan kesmalarni toping va ularni harflar bilan belgilang.

A va B nuqtalar orasiga necha santimetr joylashishini koʻrsatayotgan son AB kesmaning uzunligi hisoblanadi.

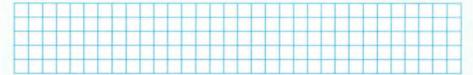
3. Kesmalarning uzunligini oʻlchang.

A E

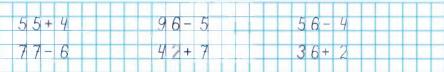

4. Bir kesmaning uzunligi 5 santimetr, ikkinchi kesma undan 7 santimetr uzun. Ikkinchi kesmaning uzunligini toping. Shu kesmani chizing.

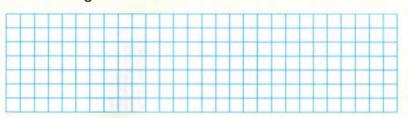

5. Hisoblang.

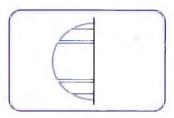

6. Rasmdagi svetoforning balandligini oʻlchang. Natijasini yozing va undan 2 santimetr uzun boʻlgan kesma chizing.

kesma uzunligi kesma xossalari detsimetr (dm) santimetr (cm)

Uzunroq narsalarning uzunligini oʻlchashga detsimetr oʻlchov birligidan foydalaniladi.

1 dm = 10 cm

1. Usta moʻjazgina gilamcha toʻqidi. Gilamchaning uzunligini santimetr va detsimetrlarda ifodalang. Boʻsh katakchalarni toʻldiring.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

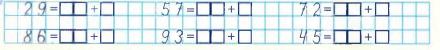
___ cm = ___ cm + __ cm = __ dm __ cm

Necha detsimetr chiqdi?

__dm

2. Sonni xona qoʻshiluvchilari yigʻindisi bilan almashtiring.

3. *AC*, *BC* va *AB* kesmalar uzunligini chizgʻich bilan oʻlchang. Nimani bilib oldingiz?

A	В	C	

AB =

BC = AC =

Xulosa chiqaring.

$$AB + BC =$$

$$AC - AB =$$

$$BC + AB =$$

$$AC - BC =$$

4. Sopol choynakning balandligini oʻlchang.

Shu uzunlikda kesma chizing. Kesmani teng ikki boʻlakka boʻling. Nechta kesma hosil boʻldi?

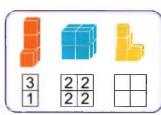
5. Taqqoslang.

102. Detsimetr bilan santimetr orasidagi o'zaro bog'lanish

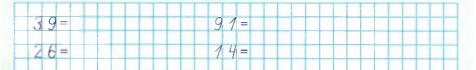
santimetr va detsimetr 10 cm = 1 dm oʻnliklar va birliklar 10 birl. = 1 oʻnl.

1. Namuna boʻyicha yozing. *Namuna:* 48 = 4 oʻnl. 8 birl.

2. Jadval boʻyicha savollarga javob bering.

Yoshi	0 oy	6 oy	1 yosh	2 yosh	3 yosh
Oʻgʻil bolaning oʻrtacha boʻyi, cm	52	66	76	87	96
Qiz bolaning oʻrtacha boʻyi, cm	50	66	74	85	95

- a) 2 yoshda oʻgʻil bolaning oʻrtacha boʻyi ____ cm.
- b) 3 yoshda qiz bolaning oʻrtacha boʻyi cm.
- d) 1 yoshda oʻgʻil bola qiz boladan ____ cm ga baland.
- e) Oʻgʻil bola va qiz bolalarning boʻyi necha yoshda bir biriban farq qilmaydi?

102. Detsimetr bilan santimetr orasidagi o'zaro bog'lanish

3. Jadvalni to'ldiring.

1 dm	cm	dm	60 cm
☐ dm	20 cm	7 dm	cm
3 dm	cm	dm	80 cm
dm	40 cm	9 dm	☐ cm
5 dm	cm	dm	100 cm

4. Bo'sh kataklarni to'ldiring.

1dm= cm	2dm = 1 cm
1dm 3cm = 11 cm	1dm 5cm = 1 cm
12cm = dm cm	16cm = dm cm

5. Bir minutda katta kishining yuragi 70 ta, bolaniki 80 ta uradi. Bolaning yurak urishi qanchaga tezroq? Ifoda tuzing va uning qiymatini toping.

6. Qonuniyatni aniqlang va boʻshliqlarni toʻldiring.

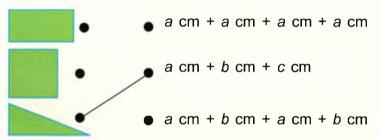
uzunlik desimetr santimetr

1. Koʻpburchaklar tomonlari uzunliklari yigʻindisini toping. Ifodalarni mos kelgan koʻpburchaklar bilan tutashtiring.

 Daftaringizga berilgan oʻlchamlar boʻyicha uy quring: devorlari — tomonlari 6 cm ga teng boʻlgan kvadrat; tomi — tomonlari 6 cm ga teng boʻlgan uchburchak; derazasi — tomonlari 3 cm ga teng boʻlgan kvadrat.

3. Oldin juft, soʻng toq sonlarni oʻsish tartibida yozib chiqing. Mos harflardan qanday soʻzlar hosil boʻldi? Ularni nima birlashtiryapti?

		.	, ,	U_		. –	UU	, 0	0.		, 0	, 0
U	R	I	В	СН	U	Q	V	Oʻ	I	Q	СН	Υ
Juft:												
Toq:										7		

78 76 84 71 82 74 72 80 73 81

4. Bo'sh kataklarni to'ldiring. Nimani bilib oldingiz?

3onl. 4 birl. =	3dm 4cm = 1 cm
5onl 2 birl =	$5dm 2cm = \square cm$
II = 5 out 1 out	<u> </u>
III = 6 onl 2 bvl	\square cm = 6dm 2 cm

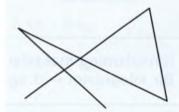

5. Boʻyoqchilar maktabning 49 ta xonasini boʻyashlari kerak. Ular birinchi kun maktabning 15 ta xonasini, ikkinchi kun 14 ta xonasini boʻyashdi. Yana nechta xona boʻyalishi kerak?

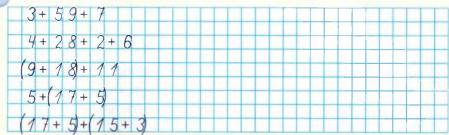

6. Rasmda nechta kesma bor?

7. Qulay usul bilan hisoblang.

massa kilogramm

1. Nima ogʻir? Bitta qulupnaymi yoki bitta olmami? Bitta bananmi yoki bitta shaftolimi? Bitta limonmi yoki bitta olchami?

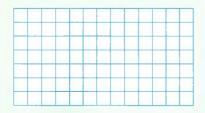

Narsalarning massalari kilogrammlarda oʻlchanadi. Bir kilogramm — 1 kg.

Supermarketdan
 kg sabzavot,
 kg mevalar va
 kg un sotib olindi.
 Xaridning umumiy
 massasi qancha?

3. Jismning massasi tarozi yordamida oʻlchanadi.

Sizning fikringizcha, qaysi tarozi massani toʻgʻri koʻrsatadi? Nima uchun?

4. Supermarketning kassasida hisobni yaxshi biladigan odamlar ishlaydi. Siz ham tez va toʻgʻri hisoblashni oʻrganing!

54+3=	40+20=	69-5=11
47-4=1	50+30=[[23+3=1
80-50=	70-50=1	85-2=11

5. Quyidagi ifodalardan nimani bilib olish mumkin? Rasmlar asosida masalalar tuzing va ularni yeching.

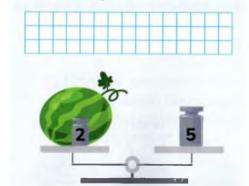

$$5 \text{ kg} + 6 \text{ kg}$$

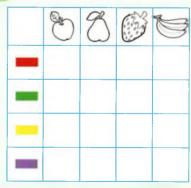

6. Tarvuzning massasini toping.

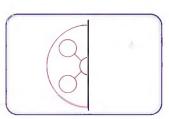

7. Chizing va bo'yang.

massa kilogramm

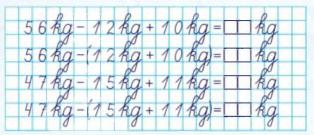

1. Bir qopda 30 kg, ikkinchisida esa undan 2 kg ortiq bugʻdoy bor. Ikkita qopda hammasi boʻlib necha kilogramm bugʻdoy bor? Ifoda tuzing va uning qiymatini toping.

2. Ifodalarning qiymatini toping.

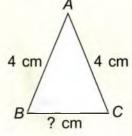

Uchburchak barcha tomonlari uzunliklari yigʻindisi 11 cm ga teng.

Uchburchak tomonlari uzunligiga teng kesmalarni chizing.

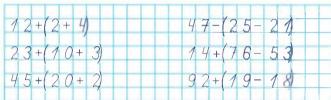

4. Qopdan 8 kg un olingandan soʻng, unda 6 kg un qoldi. Dastlab qopda hammasi boʻlib necha kilogramm un boʻlgan? Ifoda tuzing va uning qiymatini toping.

5. Hisoblang.

Rasmdan foydalangan holda ifodalardan istalganiga masala tuzing.

6. Kichik tegirmonda bir marta yanchganda 3 kilogramm bugʻdoy yanchish mumkin. Ikki, uch hamda besh marta yanchganda-chi? Chizmada koʻrsating. Uchtalab sanang.

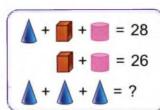

7. Bitta yuk mashinasi 40 qop un tashiy oladi. 90 qop unni tashish uchun nechta mashina kerak boʻlsa, shuncha mashinani boʻyang. Har bir mashinaga u necha qop tashib ketayotganini yozing.

hajm litr

1. Qaysi idishga suv koʻproq sigʻadi? Buni qanday isbotlash mumkin?

Hajm litrlarda oʻlchanadi. Bir litr — 1 l.

2. Bochkada 50 l suv bor. Unga yana 20 l suv qoʻshildi. Bochkadagi suvning miqdorini toping.

3. Idishni uning hajmiga mos raqam bilan tutashtiring. Qaroringizni tushuntiring.

100 l

11

10 l

2

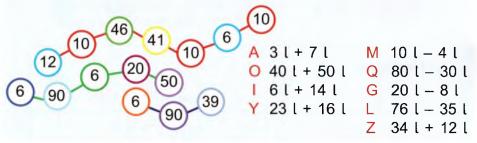

4. Chelakka 9 litr, koʻzada esa 5 litr kam, bankaga koʻzadagidan 3 litr kam suv sigʻadi. Bankaga necha litr suv sigʻadi? Masalani amalda yeching.

5. Misollarni yeching va siz paxtadan nima ishlab chiqarilishini bilib olasiz.

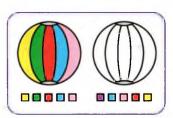

6. Paxta chigitidan oʻsimlik yogʻi olinadi. Agar koʻzadagi yogʻ 12 litr boʻlsa, undan 6 litrini olib va unga yana 8 litr yogʻ quyilsa, koʻzada necha litr yogʻ boʻladi?

7. Toshkent shahridan Chirchiq shahriga borish uchun 6 litr benzin sarflanadi. Agar haydovchining mashinasida 15 litr benzin boʻlsa, u Toshkentdan Chirchiqqa borib, ortga qaytib kela oladimi? hajm litr

1. Har bir juftlikdagi idishlarning hajmini taqqoslang. Qaysi juftlikka aniq javob berib boʻlmaydi?

2. Hisoblang.

3. Taqqoslang va xatoni toping.

Faqat bir turdagi kattaliklarni taqqoslash mumkin.

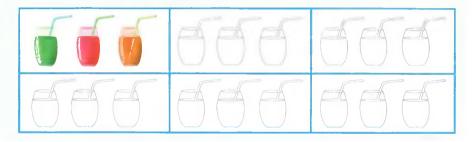

4. Fabrikada har xil retseptlar boʻyicha ichimliklar tayyorlanadi. Har qaysi holatda necha litr ichimlik hosil boʻladi?

Suv (l)	Meva sharbati (l)	Shakar qiyomi (l)	lchimlikning umumiy miqdori (l)
9	4	2	
9	5	3	
9	2	8	

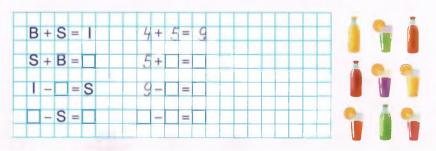

5. Sharbat quyilgan stakanlarni shunday boʻyangki, ularning tartibi takrorlanmasin.

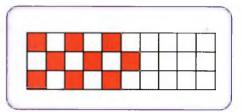
6. Rasmdan foydalanib, boʻsh kataklarni toʻldiring. B, S va I harflari ortida qaysi soʻzlar yashiringan?

108. Kattaliklar: uzunlik, massa, hajm

uzunlik massa hajm

1. Amallarning noma'lum komponentini topib, jadvalni to'ldiring. Darsda nima haqida gap boradi?

8	4	1	5	3	2	0	7

Kattalik — bu jismning oʻlchash mumkin boʻlgan xossasi.

Biz uzunlik, massa va hajm kabi kattaliklarni oʻrganib oldik.

2. Jadvalga qarang. Narsalarning kattalik boʻlmagan xossalarini oʻchiring.

KATTALİKLAR							
uzunlik	rang	hajm	massa	hid			

3. 10 litrli qozonda osh tayyorlash uchun oshpaz 2 kg goʻsht, shuncha sabzi, shu miqdorda guruch va 1 kg piyoz tayyorladi. Qozon hajmining ortib borishi bilan mahsulotlar miqdori qanday ortib borishini jadvalda koʻrsating.

		4	(-	Jami
10 l	2kg	kg	kg	kg	kg
201	4 kg	kg	kg	kg	kg
301	6kg	kg	kg	kg	kg

4. Sxema boʻyicha masala tuzing va uning yechimini daftaringizga yozing.

	11 kg	
Goʻsht	Piyoz	Sabzi
6 kg	3 kg	? kg

5. Chelakning hajmi — 10 l, qozonning hajmi — 5 l, bankaning hajmi — 3 l. Chelakda toʻla turgan sutdan 2 l sutni qozonga qanday qiyib olish mumkin? Toʻkib tashlash va boshqa idishlardan foydalanish mumkin emas.

109. Kattaliklar va ularning xossalari

uzunlik massa hajm

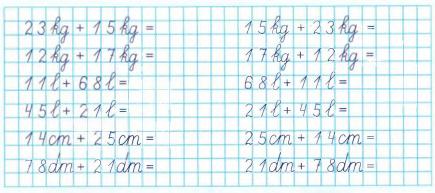

1. Taqqoslang. Bu yerda qanday kattaliklar ishtirok etmayapti.

2. Amallarni bajaring va qoʻshishning oʻrin almashish qonuniga qanchalik rioya qilinganini tekshiring.

Qo'shishning o'rin almashtirish qonunini yozing.

3. Ifoda tuzing va uning qiymatini toping.
Qandolatchi tort pishirish uchun 2 kg shakar, 4 kg un va 2 kg sariyogʻ aralashtirdi. Qancha qorishma hosil boʻldi?

4. Tushirib qoldirilgan soʻzlarni yozing.

Agar choynak piyoladan katta boʻlsa, unda piyola choynakdan

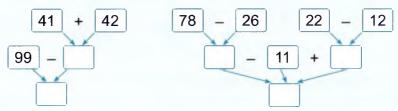
Agar oʻqlogʻi pichoqdan uzunroq boʻlsa, unda pichoq oʻqlogʻidan

Agar shkaf plitadan kengroq boʻlsa, unda plita shkafdan

Agar un shakardan yengilroq boʻlsa, unda shakar undan

5. Natijani sxema boʻyicha toping.

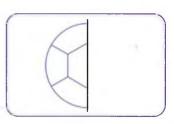
6. Rasmga qarab nima ogʻirroq va nima yengilroqligini aniqlang. Taqqoslang.

110. Kattaliklar va ularning xossalari

uzunlik massa hajm

 Qandolat sexiga oʻramaning ichiga solish uchun 8 kg yongʻoq, 4 kg mayiz va 2 kg lolaqizgʻaldoq urugi keltirildi. Oʻrama ichiga solinadigan masalliqlardan qancha keltirildi? Ifodalar yozing. Qiymatini qulay usul bilan toping.

2. Rasmga qarab masala tuzing va uni yeching.

Qanday xossadan foydalandingiz?

3. Natijani qulay usul bilan hisoblang.

4. Qoʻshishning noma'lum komponentini topish qoidasini eslang va boʻshliqlarni toʻldiring.

Qoʻshiluvchi	60 l		24 kg	50 cm
Qoʻshiluvchi	30 l	8 dm	12 kg	
Yigʻindi		48 dm		57 cm

5. Har qaysi yongʻoqning nomini ayting. Ifodalarni hisoblang va harflarni ularning qiymatlari bilan yozing.

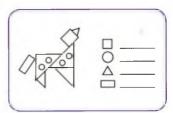

12 + 23	65 – 15	99 – 30	9 + 9
30 + 40	20 + 22	97 – 27	31 + 14
7 + 7	43 + 23	64 + 2	42 + 13
90 – 20	20 – 6	50 + 40	30 + 41
39 – 2	58 – 16	10 + 60	29 – 1
	12 + 10	35 + 4	

Α	28	F	50	M	37	Р	18	Т	71	G ' 90	
В	35	1	45	Ν	66	Q	39	U	42		
D	14	K	22	0	70	S	55	Υ	69		

Natijalaringizni baholang. Nimani bilishingizni va yana nimani oʻrganishingiz kerakligini oʻylab koʻring.

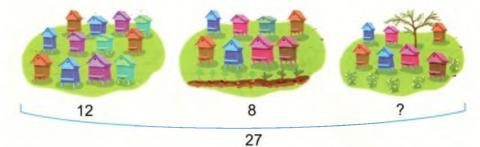

- 1. a) 25 va 43 sonlari yigʻindisini toping.
 - b) 80 va 60 sonlari ayirmasini toping.
 - d) Kamayuvchi 87, ayriluvchi 21. Ayirmani toping.
 - e) 67 ni 31 taga orttiring.
 - f) 92 ni 41 taga kamaytiring.
 - g) Men bir son oʻyladim, unga 33 sonini qoʻshdim va 76 sonini hosil qildim. Men qanday sonni oʻyladim?
 - h) 85 dan noma'lum son ayirildi, 64 hosil bo'ldi. Qaysi son ayirildi?

2. Asalarichining dalada 12 ta, polizda esa 8 ta ariqutisi turibdi. Yana bogʻda ham bor. Hammasi boʻlib uning 27 ta ariqutisi bor. Bogʻda nechta ariquti bor?

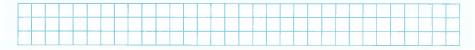

3. Masala tuzing. Uning yechimini va javobini yozing.

4. Bochkada asal bor edi. Vinni-Pux asalning 5 litrini yedi. Boyqushga undan 3l kam asal qoldi. Bochkada qancha asal boʻlgan?

5. Vinni-Puxning shkafida 15 ta togʻ asali, 12 ta gul asali solingan va 2 ta boʻsh kuvacha turibdi. Quyidagi ifodalar nimani bildiradi?

6. Kamron tugʻilgan kunida hammani shirinliklar bilan mehmon qildi. Lola hammadan kam yedi, Botir Madinadan koʻp, Kamron esa Botirdan kam, biroq Madinadan koʻp yedi. Davron Botirdan koʻp yedi. Ularni yegan shirinliklari miqori boʻyicha qoʻyib chiqing.

Mundarija

75.	Masalaning tarkibi	4
76.	Masalani yechish algoritmi	6
77.	Sodda masalalar	8
78.	Masala shartining berilish usullari	.10
79.	Masalalar yechish	.12
80.	Butunni topishga doir masalalar	.14
81.	Butunni topishga doir masalalar	.16
82.	Butunni topishga doir masalalar	.18
83.	Qismlarni topishga doir masalalar	.20
84.	Qismlarni topishga doir masalalar	.22
85.	Masalalar yechish	.24
86.	Sonni orttirish va kamaytirishga doir masalalar	.26
87.	Sonni orttirish va kamaytirishga doir masalalar	.28
88.	Sonni orttirish va kamaytirishga doir masalalar	.30
89.	Sonni orttirish va kamaytirishga doir masalalar	.32
90.	Taqqoslashga doir masalalar	.34
91.	Taqqoslashga doir masalalar	.36
92.	Taqqoslashga doir masalalar	.38
93.	Taqqoslashga doir masalalar	.40
94.	Murakkab masalalar yechish	.42
95 .	Shartni yetishmayotgan ma'lumotlar bilan toʻldirish	.44
96.	Nostandart masalalar	.46
97.	lkki amalli masalalar yechish	.48
98.	Murakkab masalalar	.50

99. Uzunlik. Santimetr	52
100. Kesmalarni oʻlchash	54
101. Santimetr. Detsimetr	56
102. Detsimetr bilan santimetr orasidagi oʻzaro bogʻlanishi	58
103. Masalalar yechish	60
104. Massa va massa birliklari	62
105. Massa va massa birliklari	64
106. Hajm va hajm birliklari	
107. Hajm va hajm birliklari	68
108. Kattaliklar: uzunlik, massa, hajm	70
109. Kattaliklar va ularning xossalari	
110. Kattaliklar va ularning xossalari	74
111. Masalalar yechish	76

Repyova Irina Vladimirovna

Matematika 1-sinf III qism

Umumiy oʻrta ta'lim maktablari uchun darslik

"Novda Edutainment" Toshkent – 2023

Muharrirlar: N. Gaipov, K. Girfanova, Sh. Muslimova

Badiiy muharrir A.Sobitov

Musahhihlar: M.Mahmadaminova

Rassomlar: A.Pan, T.Daminov, E.Aganesyan

Kompyuterda sahifalovchi O.Sava

Nashriyot litsenziyasi AI №158. 15.09.2023-yilda original-maketdan bosishga ruxsat etildi. Bichimi 60x84 1/8. Kegli 16 n/shponli. "Arial" garniturasi. Ofset bosma usulida bosildi.

Mashinada yengil boʻrlangan (Machine Finished Coated) 80 g/m² qogʻoz. Shartli b.t. 10. Hisob-nashriyot t. 2,88.

Adadi 626 981 nusxa. Buyurtma raqami 23-546.

"Oʻzbekiston" NMIUda chop etildi.